

**О.С. Грищенко, аспірант,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"**

РЕГУЛЮВАННЯ НБУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

В Україні після прийняттям у 2000 р. нового Закону України "Про банки та банківську діяльність" та у 2001 р. нової редакції Інструкції НБУ "Про порядок регулювання діяльності комерційних банків в Україні" розпочався період впровадження рекомендацій Базельського комітету щодо регулювання інвестиційної діяльності комерційних банків. Згідно з прийнятою інструкцією регулятивними обмеженнями банків на ринку інвестицій стали:

нормативи інвестування, які обмежують вкладення банків у цінні папери певним відсотком від капіталу банку;
методика розрахунку регулятивного капіталу – основного показника, що регламентує майже всі інші нормативи.

В розділі 7 зазначеної інструкції з метою обмеження інвестиційного ризику та можливої втрати капіталу інвестора з 1 січня 2002 р. НБУ встановив такі нормативи інвестування: норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (H_{11}) та норматив загальної суми інвестування (H_{12}), що розраховуються однаково за такою формулою:

$$H_{11}; H_{12} = \frac{K_{ин}}{PK + ЦП + B_{ак}} \cdot 100\% < 15\%; < 60\%, \quad (1)$$

де $K_{ин}$ – кошти, інвестовані банком;

PK – регулятивний капітал;

$ЦП$ – цінні папери у портфелі банку на продаж та на інвестиції з урахуванням загальної суми сформованого резерву під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж та на інвестиції;

$B_{ак}$ – вкладення в капітал, що не консолідується, інших банків та установ у розмірі 10 % та більші від їх статутного капіталу в дочірні установи.

Якщо H_{11} встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання коштів банку у статутні фонди установ, то H_{12} ризику, пов'язаного з операціями вкладання (прямого чи опосередкованого) коштів банку у статутні фонди будь-яких юридичних осіб, може призвести до втрати капіталу банку. Враховуючи те, що значення нормативу H_{11} не повинно бути більше 15 %, а H_{12} – 60 %, динаміка дотримання українськими банками даних нормативів станом на 01.10.2007 складала 0,56 та 9,88 % відповідно.

У деяких випадках нормативом регулювання діяльності комерційних банків в інвестиційній сфері може виступати норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (H_1), а також норматив адекватності регулятивного капіталу (H_2), що відображує можливість банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями за операціями кредитного характеру.

За нормативами НБУ загальний обсяг прямих інвестицій банку не повинен бути більшим 60 % від регулятивного капіталу банку, в тому числі не більше

15 % за кожним емітентом. Виходячи з нормативу адекватності регулятивного капіталу, банку на рівні 10 %, частка прямих інвестицій в активах банку не повинна перевищувати 6 %.

Збільшення темпів росту кредитів і активів, що спостерігається останнім часом в банках України, потребує відповідного росту капіталу. Саме тому НБУ ініціює введення нових нормативів достатності капіталу. Для українських банків запровадження Базеля-2 зумовило значні зміни регулятивних вимог до достатності капіталу, оскільки при розрахунку показника капіталу повинні покриватися не тільки кредитні і ринкові, але і операційні ризики. Запровадження нової системи оцінки ризиків буде потребувати від комерційних банків великих затрат, але це буде компенсуватись здійсненням достатньо прибуткових інвестиційних проектів.